

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Opatrovník právnické osoby v trestním řízení

Opatrovník je obecně vzato ustanovován, je-li fyzická osoba neschopna samostatně jednat. V případě právnických osob pak v případě, že není žádná osoba oprávněná před soudem jednat, nebo je-li sporné, kdo takovouto osobou je, či zda vůbec taková existuje. Osoby oprávněné jednat za právnickou osobu jsou obecně stanoveny § 21 odst. 1 z. č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen OSŘ). Tedy člen statutárního orgánu, předseda takového orgánu nebo člen který k tomu byl pověřen, zaměstnanec k tomu pověřen, vedoucí odštěpného závodu nebo prokurista.

Pro trestní řízení je jako pro to civilní podle § 34 odst. 1 z. č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen TOPO) v otázce toho, kdo může jednat za právnickou osobu určující úprava občanského soudního řádu. Tedy i v trestním řízení za právnickou osobu mohou činit úkony výše zmíněné osoby. V případě, že není takovéto osoby, ani zmocněnce, přichází v úvahu ustanovení opatrovníka podle § 34 odst. 5 TOPO soudem. Zákon nijak nevymezuje požadavky na opatrovníka, tedy ani na to, jestli jde o osobu fyzickou či právnickou. Stejně tak může jít i o advokáta.

Pro trestní řízení podle TOPO pro právnické osoby v pozici obviněného ustanovuje opatrovníka předseda senátu, pro přípravné řízení pak soudce. Oproti tomu v přípravném řízení podle trestního řádu, pro právnické osoby v pozici poškozeného, či zúčastněné osoby, ustanovuje opatrovníka státní zástupce podle § 42 odst. 3 a 4 z. č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním. Zřejmě i toto nepochopitelné rozdělení rozhodného orgánu má za následek to, že proti usnesení státního zástupce o ustanovení opatrovníka poškozené právnické osobě či právnické osobě v pozici zúčastněné osoby opravný prostředek možný je, zatímco proti usnesení o ustanovení opatrovníka obviněné právnické osobě tato možnost není. Osoba, jenž má být ustanovena opatrovníkem obviněné osoby musí s tímto souhlasit, nicméně právnická osoba jako taková nemá jakoukoliv možnost se proti tomuto bránit, např. v případě, kdyby tímto opatrovníkem byla ustanovena osoba, jež by řádně nehájila zájmy právnické osoby.[\[1\]](#)

Jak již bylo výše zmíněno, za právnickou osobu může v první řadě jednat celá řada osob, a institut opatrovníka právnické osoby by tak měl být až jako prostředek ultima ratio. Tedy není-li jediné osoby která by mohla právnickou osobu zastupovat, nebo případně je-li jich na základě zmocnění několik a hrozilo by nebezpečí prodlení. [\[2\]](#) To se však dostává do konfliktu s § 34 odst. 4 TOPO, který stanovuje, že činit úkony v řízení nemůže osoba, která je obviněným, poškozeným, nebo svědkem v téže věci. V případě že k takovéto situaci dojde, předseda senátu vyzve právnickou osobu, aby určila další osobu, která tyto úkony činit bude. V praxi tak potom může docházet k tomu, že členové statutárního orgánu budou předvoláni jako svědci, a nemohou tak již za právnickou osobu činit úkony v trestním řízení, byť by tak činily nejspíše kvalifikovaněji než opatrovník. Orgány činné v trestním řízení tak tímto mohou de facto i de iure vyloučit osoby, u nichž se dá obecně vzato počítat s tím, že budou hájit zájmy právnické osoby nejlépe a nejdůsledněji.

Proti tomuto se již dříve vymezila Unie obhájců ve svém stanovisku 2/2019. Tedy jak proti vyloučení osob z možnosti jednat za právnickou osobu aplikací § 34 odst. 4 TOPO (což v důsledku znamená, že si právnická osoba sama nemůže zvolit ani obhájce), tak proti dualismu orgánů rozhodujících o ustanovení opatrovníka pro různé fáze trestního řízení, a zejména pak rozdíl v možnosti podat opravný prostředek proti takovému usnesení.[\[3\]](#)

Ústavní soud, se ve svých novějších rozhodnutích přiklonil k tomuto stanovisku, a to nejdříve nálezem ze dne 15. srpna 2018, sp. zn. II. ÚS 131/18, kde judikoval, že: „S ohledem na základní právo právnické osoby na obhajobu, jehož součástí je i právo zvolit si obhájce, je třeba ustanovení § 34 odst. 4 zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, vykládat tak, že osoba oprávněná činit úkony za obviněnou právnickou osobu (§ 34 odst. 1 zákona) může této obviněné právnické osobě zvolit obhájce i v případě, že tato oprávněná osoba sama vystupuje v řízení jako svědek.“ Tento náleží tak znamenal určitý posun k překlenutí přespříliš formalistickému výkladu § 34 odst. 4 TOPO. Následně náleží ze dne 21. ledna 2020, sp. zn. IV. ÚS 3139/19, který judikoval podobně dokonce ve vztahu k obviněné osobě: „Je-li jediná osoba, která je oprávněna za právnickou osobu v trestním řízení jednat, vyloučena dle § 34 odst. 4 věta první uvedeného zákona proto, že je ve stejné trestní věci obviněna, toto vyloučení se nevztahuje i na volbu zmocněnce k vykonávání úkonů za právnickou osobu v trestním řízení dle § 34 odst. 1 uvedeného zákona, jestliže zde není konkrétní riziko, že tak činí proto, aby právnickou osobu poškodila či na její úkor zvýhodnila v trestním řízení sebe.“[\[4\]](#)

Závěrem stačí jen dodat, že postupem času lze očekávat optimalizaci § 34 odst. 4 TOPO vlivem rozhodovací praxe. Co se možnosti opravných prostředků proti usnesení o ustanovení opatrovníka předsedou senátu týče, bude muset zasáhnout zákonodárce. Úprava nově připravovaného trestního řádu by měla obsahovat předpokládaný § 54, ve kterém je zakotvena možnost podat stížnost proti takovému usnesení; jak v případě státního zástupce, tak v případě předsedy senátu,[\[5\]](#) a tento nešvar dosavadní právní úpravy tak bude zhojen.

JUDr. David Řezníček, LL.M., Ph.D.,
advokát

Mgr. Lukáš Beer

REZNICEK CO.

[Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář](#)

Krajinská 281/44
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247
e-mail: reznicek@reznicek.com

[\[1\]](#) GŘIVNA, Tomáš. § 34 [Úkony právnické osoby]. In: ŠÁMAL, Pavel, DĚDIČ, Jan, GŘIVNA, Tomáš,

PÚRY, František, ŘÍHA, Jiří. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 729.

[2] SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. § 29 [Opatrovník ad hoc ustanovený soudem]. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. Občanský soudní řád. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 149.

[3] GŘIVNA, Tomáš, VLK, Václav. [Stanovisko Unie obhájců č. 2/2019 k institutu opatrovníka právnické osoby v trestním řízení]. Dostupné >>> [zde](#).

[4] LICHOVNÍK, Tomáš. [Ustanovení opatrovníka trestně stíhané právnické osobě]. EPRAVO.CZ. Dostupné >>> [zde](#).

[5] Rekodifikace trestního práva procesního, pracovní verze paragrafového znění, aktuální ke dni 1.1.2020. Dostupné z: <https://tpp.justice.cz/>

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)